

11

Akcja „Burza” i powstanie warszawskie

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

L. Działalność władz Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie i w okupowanym kraju.

Uczeń:

7) omawia uwarunkowania i cele akcji „Burza”;

8) charakteryzuje powstanie warszawskie (uwarunkowania polityczne, przebieg walk, ludobójstwo na Woli, następstwa powstania, postawę aliantów i Związku Sowieckiego).

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: XI 1943, VII 1944, 1 VIII 1944, 5 VIII 1944, VIII 1944, 2 / 3 X 1944
- postaci: generała Tadeusza Komorowskiego „Bora”, generała Tadeusza Pełczyńskiego, generała Leopolda Okulickiego „Niedźwiadka”, pułkownika Antoniego Chruściela „Montera”, Ericha von dem Bacha-Zelewskiego, premiera Stanisława Mikołajczyka

ROZUMIE

- pojęcia: plan „Burza”, akcja „Burza”, powstanie warszawskie, Godzina „W”, rzeź Woli

POTRAFI

- przedstawić plan „Burza”
- wymienić powody wybuchu powstania warszawskiego
- opisać przebieg walk powstańczych w Warszawie
- scharakteryzować nastawienie społeczności Warszawy do powstania i walczących
- wskazać przyczyny niepowodzenia powstania
- opisać następstwa powstania warszawskiego
- ocenić słuszność decyzji o wybuchu powstania
- scharakteryzować sytuację Polski na arenie międzynarodowej po upadku powstania

Materiał realizowany na pierwszej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Prosimy uczniów o przypomnienie, czym było Polskie Państwo Podziemne. Zadajemy pytania:

- Jakie instytucje składały się na cywilne struktury Polskiego Państwa Podziemnego?
- Jakie zadania miała Armia Krajowa?
- W jaki sposób Polacy przeciwstawiali się polityce niemieckiego okupanta?

Mówimy, że już w końcu 1943 r. polski rząd spodziewał się, że kraj zostanie „wyzwolony” przez Sowieców. Budziło to słuszne obawy o jego przyszłą niezależność. Armia Krajowa podjęła jednak próbę, aby przed Sowiecami na wyzwolonych terenach występować jako gospodarz. Taką próbą były akcja „Burza” oraz powstanie warszawskie. Podajemy temat i główny cel lekcji (*Dowień się, jakie było znaczenie powstania warszawskiego w historii Polski*).

II. ROZWINIĘCIE

Rozdajemy uczniom karty pracy ► , a następnie wyświetlamy film *Akcja „Burza”*. ►
Prosimy uczniów o rozwiązanie zadania 1 w kartach pracy.

Następnie wspólnie omawiamy odpowiedzi. Zadajemy uczniom pytania:

► Jak myślicie, czy akcja „Burza” miała szanse powodzenia?

Znajamiamy uczniów z tematem powstania warszawskiego. Przedstawiamy sytuację panującą w Warszawie w przededniu wybuchu powstania. Następnie polecamy przeczytanie podrozdziału *Przyczyny powstania warszawskiego i jego wybuch* (s. 128) oraz tekstu *Wybuch Powstania Warszawskiego* na stronie Muzeum Historii Polski. ►

Prosimy uczniów, aby wykonali w parach analizę SWOT *Decyzja dowództwa AK o rozpoczęciu powstania w Warszawie*. ►

Podczas gdy uczniowie wykonują zadanie, my na tablicy możemy narysować schemat analizy SWOT. Następnie każda z par przedstawia mocne i słabe strony decyzji o rozpoczęciu powstania oraz szanse i zagrożenia. Odpowiedzi powinny być poparte argumentami z odwołaniem do konkretnych faktów zaczerpniętych z tekstu lub do wiedzy pozaźródłowej.

Następnie mówimy uczniom, że w początkowej fazie powstania żołnierze AK odnosili sukcesy, a w wyzwolonych częściach Warszawy zaczynały jawnie funkcjonować struktury państwa polskiego. Prosimy uczniów o przeczytanie tekstu źródłowego (M4, s. 130) i odpowiedź na pytania:

- Jaki był stosunek mieszkańców Warszawy do powstańców w pierwszych dniach walk?
- Jak sądzisz, z czego on wynikał?

III. PODSUMOWANIE

Inicjujemy dyskusję oraz prosimy, by uczniowie zajęli stanowisko w kwestii oceny słuszności decyzji o rozpoczęciu powstania warszawskiego:

„Uważam, że decyzja o rozpoczęciu powstania warszawskiego była słuszna / niesłuszna, ponieważ ...”.

METODY KONTROLI

Uczniowie rozwiązują zadanie 2 w karcie pracy.

Materiał realizowany na drugiej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Zadajemy pytania:

- Jakie były główne założenia planu „Burza”?
- Jakie były przyczyny wybuchu powstania warszawskiego?
- Jak przebiegały pierwsze dni walk?

Mówimy, że na dzisiejszych zajęciach będziemy kontynuować wątek powstania warszawskiego rozpoczęty na poprzedniej lekcji.

II. ROZWINIĘCIE

Dzielimy klasę na cztery grupy i rozdajemy im instrukcje. ▶

Grupa I

Jesteście korespondentami wojennymi, którzy mają za zadanie opisać walki powstańców warszawskich z Niemcami. Przeczytajcie uważnie podrozdział *Przebieg walk* (s. 129–131), a następnie opiszcie, jakie były główne etapy walk, które z nich zakończyły się sukcesem, a które porażką powstańców.

Grupa II

Jesteście korespondentami wojennymi, którzy mają opisać codzienność warszawiaków podczas powstania. Przeczytajcie uważnie podrozdział *Przebieg walk* (s. 129–131) oraz tekst źródłowy (m5, s. 130), a także podpisy pod ilustracjami (m6, s. 130) i (m7, s. 131). Zastanówcie się, czy i dlaczego stosunek mieszkańców stolicy do powstania i powstańców uległ zmianie.

Grupa III

Jesteście korespondentami wojennymi, którzy mają za zadanie opisać jedną z największych zbrodni popełnionych przez Niemców w czasie powstania warszawskiego. Przeczytajcie podrozdział *Rzeź Woli* (s. 131–132), a następnie powiedzcie, jaki wpływ mogło mieć to wydarzenie na morale walczących i cywilów.

Grupa IV

Jesteście korespondentami wojennymi, którzy mają za zadanie opisać moment kapitulacji powstańców. Przeczytajcie podrozdział *Upadek powstania warszawskiego* (s. 132), a następnie napiszcie, dlaczego powstanie upadło i jakie były warunki układu o zakończeniu działań zbrojnych.

Po wykonaniu zadań grupy kolejno prezentują swoje odpowiedzi.

Następnie wyświetlamy uczniom film *Zawieszenie broni, exodus warszawiaków* opublikowany na kanale Muzeum Powstania Warszawskiego. ▶ W trakcie oglądania filmu uczniowie rozwiązują zadanie 3 w karcie pracy.

Zadajemy uczniom pytanie:

▶ Jaki był bilans powstania warszawskiego?

III. PODSUMOWANIE

Rozdajemy schematy metaplanu ▶ i prosimy uczniów, aby się zastanowili w grupach, czy można było coś zrobić, by uniknąć porażki.

METODA KONTROLI

Uczniowie wykonują polecenia podsumowujące 2 i 3 ze s. 137 w podręczniku.